

วารสารวิชาการ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลในทัศนะของนักศึกษา
ระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

A Study of Belief in Karma and Its Consequences of Undergraduates
in the Three Southern Border Provinces of Thailand

วรรัตน์ คำมณี

ศศม.(ปรัชญา)

อาจารย์ภาควิชาปรัชญาและศาสนา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

Abstract

This research was aimed at (1) studying karma and its consequences in Buddhism and (2) analysing belief in karma and its consequences relating to the belief of cycle of life in the views of undergraduates. Data were obtained through documentary research, a questionnaire and interviews.

This research focuses on 3 universities as purposive sampling which includes 400 questionnaires and 40 interviews as follows:

Questionnaires : Prince of Songkla University 210 copies, Yala Rajabhat University 160 copies,

Princess of Narathiwat University 30 copies

Interviews : Prince of Songkla university 22 copies, Yala Rajabhat University 13 copies, Princess of Narathiwat university 5 copies.

The findings indicated the following:

1. Both male and female undergraduates had a high level of understanding of karma in Buddhism.
2. Both male and female undergraduates believed, yet doubted, in karma and its consequences.

The undergraduate participants had basic understanding of karma definition and its consequences that "as ye sow, so shall ye reap". Karma can be expressed physically, verbally, and mentally, empirically reflecting basic belief in the virtues

and evils which was cultivated by their families and influenced by their media consumption.

In addition, the participants were aware that virtue and evil karmas were primarily based on intentions. Virtue deeds or wholesome actions and evil deeds or unwholesome actions had brought the past effect to present and potentially to future consequences. They also believed in going to the Paradise and the Hell depending on their good deeds and bad deeds, respectively, according to the belief in Buddhism.

Keywords:

Belief , Karma and Its Consequences of Undergraduates, Three Southern Border Provinces of Thailand

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาหลักกรรมและการให้ผลของกรรมในทรรศนะของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาที่นับถือศาสนาพุทธ ปีการศึกษา 2560 ในสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จ.ปัตตานี มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จ.ยะลา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ จ.นราธิวาส จำนวน 4,071 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระบบความเชื่อในหลักคำสอนเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมตามแนวทางของพระพุทธศาสนา โดยนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ พบผลการศึกษาดังนี้

1. นักศึกษาระดับอุดมศึกษามีระดับความเข้าใจเรื่องกรรมของพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับที่มากทั้งเพศชายและเพศหญิง
 2. ความเชื่อในเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมนั้นปรากฏว่ามีความเชื่อแต่มีข้อสงสัย ทั้งเพศชายและเพศหญิง
- ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักศึกษามีความรู้และความเข้าใจเบื้องต้นต่อความหมายเรื่องกรรมและการ

ให้ผลของกรรมว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” กรรมสามารถแสดงออกได้โดยการกระทำทางกาย วาจา และใจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นพื้นฐานความเชื่อเรื่องความดี ความชั่ว ที่ได้รับการปลูกฝังจากครอบครัวและอิทธิพลจากการรับชมรับฟังสื่อประเภทต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม การทำกรรมดีหรือกรรมชั่วนั้นต้องประกอบด้วยเจตนาเป็นสำคัญ เมื่อทำกรรมดีหรือ

กรรมชั่วจะก่อให้เกิดผลจากอดีตส่งผลมาในปัจจุบันสืบเนื่องต่อไปในอนาคตได้ และเชื่อว่าทำดีได้ขึ้นสวรรค์ทำชั่วต้องตกนรกตรงตามความเชื่อในพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ:

ความเชื่อ, กรรมและการให้ผล,
3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

บทนำ

การนับถือศาสนาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความหลากหลาย ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่นับถือศาสนาอิสลาม และมีผู้นับถือศาสนาพุทธ คริสต์ พราหมณ์-ฮินดู และลัทธิอยู่จำนวนหนึ่งด้วย จึงทำให้ผู้คนในพื้นที่มีลักษณะ ประเพณีและวัฒนธรรมที่หลากหลายตามความเชื่อของการนับถือศาสนาให้เกิด เป็นความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ผสมผสานกันอย่างงดงาม แต่ปัญหาความ ไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานกว่าสิบปี ส่งผลให้ ประชาชนในพื้นที่เกิดความหวาดกลัวและหวาดระแวงในอันตรายหลายเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นนำไปสู่การสูญเสียชีวิตของบุคคลใกล้ชิดอันเป็นที่รักและทรัพย์สินเป็น จำนวนมากและไม่มีที่ท่าว่าเหตุการณ์ความรุนแรงจะสงบลงเมื่อใด จากเหตุการณ์ ความรุนแรงนี้ส่งผลให้ประชาชนจำนวนไม่น้อยได้ย้ายออกจากพื้นที่เพราะทนรับ กับสถานการณ์ไม่ไหวและยังมีประชาชนอีกจำนวนมากที่ไม่ยอมทิ้งถิ่นฐานทำกิน ของบรรพบุรุษที่มอบไว้ให้เป็นมรดก แต่ก็อยู่อย่างขาดขวัญและกำลังใจเพราะ ไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข เมื่อต้องออกไปทำมาหากิน หรือแม้กระทั่ง การออกไปปฏิบัติศาสนกิจยังศาสนสถานก็หวั่นเกรงอันตรายหรือถูกทำร้ายอย่าง ไม่มีทางสู้จากเหตุการณ์และการกระทำที่ไม่มีใครออกมาเป็นผู้รับผิดชอบ ประชาชนต่างหวาดระแวงไม่ไว้ใจซึ่งกันและกัน ยกเอาความแตกต่างทางศาสนา มาเป็นประเด็นนำไปสู่ความเข้าใจผิดและเกิดความขัดแย้งรัฐ ควรเร่งสร้างความ เข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่เป็นวัยรุ่นในพื้นที่ซึ่งเป็นกลุ่มคน ที่เป็กำลังสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศนั้น ควรให้ความสำคัญกับการ ปลุกฝังความคิดที่ถูกต้องด้านคุณธรรมจริยธรรมของศาสนา ใ้ทันกับ การเปลี่ยนแปลงของโลก เพราะโลกพัฒนาไปเร็วมาก สังคมมีความเจริญ ทางด้านวัตถุและเทคโนโลยี มีสถานที่และสถาบันต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่นศูนย์การค้า โรงมโหรีสพ สโมสร คอฟฟี่ช็อป เป็นต้น

ท่านพุทธทาสมองว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่อ่อนต่อการดำเนินชีวิตอยู่บนโลก ทำให้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวของวัยรุ่นมาเข้ายวนให้วัยรุ่นได้หลงตาม โดยท่าน มองปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทยไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

- 1) ปัญหาเรื่องยาเสพติด ท่านพุทธทาส กล่าวว่า สิ่งเสพติดเป็นสารที่ให้ รสอร่อยอย่างโง่เขลา ซึ่งคำว่า รสอร่อยอย่างโง่เขลา จัดว่าเป็นสิ่งที่ให้โทษแก่ชีวิต ทำลายอนามัย ทางกาย และทางจิตใจ สารเสพติดที่เป็นที่รู้จักกันดี เช่น เฮโรอีน เมื่อติดแล้วต้องหามาเสพใหม่ทำให้ผู้เสพไม่ต้องยึดถือความรู้สึกผิดชอบชั่วดี สามารถประกอบอาชญากรรมใด ๆ โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้อื่น¹
- 2) ปัญหาเรื่องอันธพาล ท่านพุทธทาส จัดปัญหานี้เป็นปัญหาสากล ท่านมองว่า เพราะปัญหานี้สร้างความยุ่งยากลำบากมากขึ้นซึ่งบาง อันธพาล โดยทั่วไปจะรวม ถึงปัญหาของการชกต่อยตีกัน ที่เกิดขึ้นได้ทั้งในโรงเรียน และมหาวิทยาลัย ปัญหา การอาละวาดบนรถประจำทาง และบนยานพาหนะ² ท่านกล่าวว่าการศึกษาที่จะเปลี่ยน ไปเป็นอันธพาลเป็นไปได้ง่าย และโดยไม่รู้สึกตัว ดังนั้น อย่าได้ประมาท เพราะถ้ามีความประมาทเกิดขึ้น จะเห็นว่าความเป็นอันธพาลนั้นแหละถูกต้อง เพราะฉะนั้นจะ ตัวเองไม่ให้ความประมาทเข้าครอบงำ เพื่อที่จะไม่ก่อให้เกิด ปัญหาต่าง ๆ ตามมา
2. ปัญหาอาชญากรรม ท่านจัดว่าเป็นปัญหาที่หนักพอสมควร เพราะปัญหา อาชญากรรมได้สร้างความเดือดร้อน สร้างความยุ่งยากลำบากขึ้นให้กับสังคม มากมายหลายอย่างหลายประการ ซึ่งปัญหาในนี้มีความเกี่ยวข้องกัน ท่านพุทธทาส กล่าวว่า อาชญากรรมทั้งหลายในบ้านเมืองมีมูลเหตุมาจากการ ออกจากธรรมะ โดยทั่วไปมองว่าเศรษฐกิจไม่ดี จึงทำให้เกิดอาชญากรรมเพิ่ม มากขึ้น แต่ที่จริงท่านมองว่าเศรษฐกิจมีภาวะที่ดีเกินไปจึงทำให้เกิดปัญหา อาชญากรรมขึ้นมา³

¹พุทธทาส ภิกขุ, 2537, 502

²พุทธทาสภิกขุ, 2543, 95

³พุทธทาส ภิกขุ, 2537, 443

ท่านพุทธทาสมองว่า ก่อนที่จะมาเป็นวัยรุ่น ต้องผ่านช่วงของการเป็นเด็กมาก่อน ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเพราะว่าเด็ก ๆ ไม่มีพื้นฐานอะไรมาก่อน ไม่มีความรู้มาก่อน เด็ก ๆ จึงยึดถือตัวกู ของกูเป็นหลัก⁴ ปัญหาต่างๆ ดังกล่าว อาจเกิดขึ้นและก่อความรุนแรงให้กับสังคมหากวัยรุ่นหรือเยาวชนหันไปให้ความสนใจกับความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยีเหล่านี้กันมากจนลืมที่จะประพฤติปฏิบัติตามศาสนกิจของศาสนิกชนที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่นับถือพุทธศาสนาที่มีอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรปลูกฝังให้ตระหนักและกระตุ้นให้เกิดความสนใจหลักคำสอนทางพุทธศาสนา กันให้มากขึ้นอย่างจริงจัง โดยเน้นเกี่ยวกับหลักความเชื่อเรื่องการกระทำและผลของการกระทำ ผลดีผลร้ายที่จะเกิดแก่ตนเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากตัดสินใจเลือกทำดีหรือทำชั่ว และผลของกรรมติดตามไปในสังสารวัฏมีการเวียนว่ายตายเกิดไปยังภพภูมิต่าง ๆ ตามหลักคำสอนเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนา

กรรม

หลักกรรมถือว่าเป็นหลักกรรมสำคัญของพระพุทธศาสนาเพราะท่าทีของพระพุทธศาสนาไม่เชื่อเรื่องพรหมลิขิตหรือพระเจ้าบันดาลแบบศาสนาเทวนิยม จึงยึดเอาคำสอนเรื่องกฎธรรมชาติและกรรมลิขิต มองว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นคนหรือสัตว์ เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม ร่างกายหรือจิตใจ ล้วนเกี่ยวข้องกับกรรมทุกขณะทุกเวลา หลักกรรมอธิบายความเชื่อเรื่องการกระทำว่า การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นแนวทางที่แน่นอนหรือความเป็นไปอันมีระเบียบแน่นอน ไม่ใช่เรื่องบังเอิญหรือเกิดขึ้นลอย ๆ หรืออยู่ในอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่จะคอยดลบันดาลให้เป็นไป การกระทำและผลของการกระทำจะสอดคล้องสัมพันธ์กันตามเหตุปัจจัย ดังพุทธพจน์ที่ว่า

“กมฺมุนา วุตตตี โลโก

กมฺมุนา วุตตตี ปชา

กมฺมนิพฺพณนา สตฺตา รตฺตสาดิวิ ยายโต”⁵

“โลกเป็นไปตามกรรม หมู่สัตว์ย่อมเป็นไปเพราะกรรม

สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นเครื่องผูกไว้
เปรียบเสมือนกับลี้มสลักของรถวิ่งไปอยู่”

การให้ผลของกรรม

พระไตรปิฎก เล่มที่ 14⁶ กล่าวว่า พระผู้มีพระภาคเจ้านั้นได้ตรัสแกล้วกันว่า “มาณพ คนบางคนในโลกนี้ จะเป็นสตรีใดก็ตาม นุรุชใดก็ตาม จะเป็นผู้กระทำในชีวิตสัตว์ให้ตกลงไป ถ้าเป็นคนเทียมโหด มือเปื้อนเลือด หมกมุ่นในการประหารประหาร ไม่เอ็นดูต่อเหล่าสัตว์ หากตายไปนั้นจะตกในอบบายทุกติ วินาตนาถ ถ้าเกิดมาในหมู่มนุษย์ ย่อมจะเป็นผู้มีอายุสั้น”

พระไตรปิฎก เล่มที่ 15⁷ ได้กล่าวถึง พระพุทธเจ้าทรงตรัสยืนยันว่าการให้ผลของกรรมในลักษณะที่เป็นพินิจนิยาม การจะหว่านพืชอย่างไร มนุษย์ก็จักได้พืชเช่นนั้น ดังเช่นว่า ผู้ที่กระทำความดีย่อมจะได้ผลดี ผู้ที่กระทำความชั่วย่อมได้รับผลชั่ว สิ่งเหล่านี้จะขึ้นอยู่กับสิ่งที่มนุษย์นั้นกระทำ ความเกี่ยวเนื่องกันของกรรมและการให้ผลนั้น จะเป็นกระแสต่อเนื่องจากการกระทำของบุคคลที่มีซึ่งกิเลสตัณหา บุคคลที่ยังมีกิเลสดวงจิตจะตกอยู่ภายใต้อำนาจของผลแห่งกรรมนั้น พระพุทธศาสนาจะเชื่อว่าสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นมานั้นจะมาจากเหตุ ถ้าเหตุนั้นเป็นผลดีก็ดีตาม ถ้าเหตุชั่ว ผลก็จะชั่วตาม ถ้าไม่ทำเลยก็จะมีผลเลยเช่นกัน

³พุทธทาส ภิกขุ, 2537, 443

⁴พุทธทาสภิกขุ, 2554, 15

⁵ม.ม. 13/707/648, ขุ.ส. 25/382/457

⁶ขุนสรพกิจโกศล, 2517, 198

⁷เรื่องเดียวกัน หน้า 376.

กรรมและผลของกรรมนั้นมีความสัมพันธ์ตามเหตุปัจจัยของการเกิดตามหลักแล้วการนิยามจะขึ้นอยู่กับการกระทำของบุคคล ซึ่งกรรมนั้นก็ถือว่าเป็นเรื่องโดยธรรมชาติ ใครทำกรรมใดไว้ก็ย่อมได้ผลกรรมนั้นตามสมควร อย่างไรก็ตามการให้ผลของกรรมตามพระคัมภีร์ แนวคิดทางพระพุทธศาสนานั้น จะมีความละเอียดอ่อน สลับซับซ้อนกัน แต่ด้วยเหตุที่ปัจจัยทั้งหลายจะมาประกอบพิจารณานั้น การมอง และการพิจารณาในผลของกรรมก็มีเพียงแค่ด้านเดียว อาจทำให้มนุษย์นั้นเข้าใจผิดได้

การกระทำของมนุษย์นั้นเมื่อกระทำไปแล้วจะย่อมมีผลเกิดขึ้นตามมา ผลแห่งกรรม หรือที่เรียกว่า “วิบากกรรม” นั่นคือ เหตุแห่งกรรมที่ก่อให้เกิดวิบากในทางที่ดีและชั่ว เรื่องของการให้ผลของกรรมนั้นอาจจะแบ่งได้ 2 ระดับ คือผลภายใน และผลภายนอก พระพุทธศาสนาเชื่อว่า ผลแห่งกรรมที่เกิดขึ้นภายใน (จิตใจ) เป็นสิ่งสำคัญ

พระพุทธศาสนาเชื่อว่าการแสดงซึ่งผลแห่งกรรมอันเป็นผลภายใน จะเกิดจากสภาพของจิตโดยตรง ผลของกรรมดีหรือกุศลกรรม คือ ผลที่ทำให้สภาพที่มีกิเลสนั้นเบาบางลง จิตใจจะมีความบริสุทธิ์ และเป็นเหตุให้ไม่ทำกรรมชั่ว ในกรรมดี ส่วนผลของการกระทำชั่วหรืออกุศลกรรม คือ ผลที่ทำให้สภาพจิตใจนั้นพบกิเลส จิตใจนั้นหยาบยิ่งขึ้นและมีเหตุให้ทำกรรมชั่ว ผลแห่งกรรมอันเป็นผลที่เกิดขึ้นภายในจิตใจนั้น จะเป็นไปตามกระบวนการของกฎแห่งกรรมที่เที่ยงตรง แน่นนอน และจะเกิดขึ้นได้ทันทีก็ต่อเมื่อตัวผู้กระทำจะกระทำซึ่งกรรมที่ดีหรือชั่วด้วยตนเอง

ผลของกรรมที่เกิดจากภายนอก ซึ่งได้แก่การประสบผลต่าง ๆ นั้นอยู่ในระดับของชีวิตบุคคล ที่เป็นไปในทางของความเจริญหรืออาจจะเสื่อมลง การประสบทั้งสุขและทุกข์ในชีวิตนั้น นับเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนเป็นอย่างยิ่ง และจะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่มีปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ มากมายค่อนข้างจะเข้าใจยากและสับสน ทั้งนี้เพราะการเข้าใจเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมนั้นจะต้องเข้าใจความถ่องแท้ในทุกแง่มุม หรือเป็นพุทธวิสัยของคนทั่วไปที่ต้องอาศัยหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเข้ามาแสดงเป็นตัวอย่าง ดังนั้นหลักของกรรม และ

การให้ผลก็ย่อมเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยในความศรัทธาในคำสอนหรืออิงแอบเอาหลักศรัทธานั้นมาเป็นส่วนประกอบ

การสิ้นสุดของผลกรรม

ในพระคัมภีร์ของพระพุทธเจ้าต่อเรื่องการสิ้นกรรม ปุณฺณธรรมดาหรือบุคคลธรรมดาเหตุสำคัญนั้นคือกิเลสของมนุษย์ กิเลสเมื่อกระทำแล้วนั้นย่อมจะได้รับผลคือ วิบาก เมื่อหมดกิเลสก็จะมีผลและจะไม่มีกรรมและวิบากมาเป็นสิ่งที่ต้องรับ กฎแห่ง กรรมนั้นจะตกอยู่กับกฎของไตรลักษณ์ซึ่งถือว่าเป็นเหตุของการเกิดขึ้น คงอยู่ และดับไปตามเหตุแห่งปัจจัยที่เกิด ทางของการดับซึ่งผลกรรมนั้นจะต้องดูที่สาเหตุของการเกิดและต้องดับจากเหตุของการเกิดเช่นกัน

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)^๕ ได้อธิบายการหมดกรรมของมนุษย์ไว้ว่า “ การที่จะหมดกรรมก็ต้องไม่กระทำความชั่วจนกระทั่งแต่กรรมดี และกระทำกรรมดีให้ยิ่งขึ้นไป แม้แต่กรรมดีก็จะเปลี่ยนให้ดีขึ้นจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่ง...กรรมจะไม่หมดโดยการชดใช้กรรม แต่จะหมดด้วยการพัฒนากรรม คือ ปรับปรุงตัวให้ทำแต่กรรมดีจึงจะพ้นขึ้นของกรรมไปในขั้นที่ไม่มีกรรม คือ กระทำด้วยปัญญาด้วยใจที่บริสุทธิ์ ไม่ถูกครอบงำจาก โลภะ โทสะ และโมหะ สิ่งนี้จึงเรียกว่า “พ้นกรรม”

การดับกรรมที่มีสาเหตุอันเกิดจาก ผัสสะ ในพระพุทธศาสนานั้นจะมีได้สอนให้มนุษย์ทุกคนกระทำแต่กรรมดีและติดกับการอยู่อย่างสุขสบายต่อความดีของตนที่เคยกระทำมา พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า มนุษย์ที่ทำความดีเพื่อที่จะละทิ้งในกรรมดีและกรรมชั่ว เพื่อไปสู่การสูญสิ้นของกรรม ด้วยวิธีการตามมรรคมืองค์^๖ และมุ่งสู่การพัฒนาตน ตามหลักของไตรสิกขา พัฒนาตนให้หลุดพ้นในกรรมและกิเลส สิ่งนี้จัดว่าเป็นเหตุของการดับกรรม กรรมจะเป็นเพียงกิริยาเพียงเท่านั้น จะไม่เป็นวิบากกรรม การที่จะหลุดพ้นจากวัฏฏะ 3 ได้ นั้น มนุษย์จะต้องหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด และบรรลุสู่นิพพานอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา

^๕พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2548, 116

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องหลักกรรมและการให้ผลของกรรมในทรรศนะของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีการศึกษาวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้คือนักศึกษาระดับอุดมศึกษาปีการศึกษา 2560 ทุกชั้นปี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จำนวนประชากร 2,400 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาจำนวนประชากร 1,400 คน และมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์จำนวนประชากร 271 คน และการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเก็บจำนวน 40 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Yamane 1967 : 87) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถาม 400 ชุด และเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์จำนวน 40 ชุด

การวิจัยครั้งนี้สุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability) แต่ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากการสอบถามข้อมูลเบื้องต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างและปรับปรุงโดยการศึกษาหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดจากตำราเอกสารและรายงานการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กำหนดขอบเขตของเนื้อหาให้ครอบคลุมความเชื่อเรื่องกรรม และการให้ผลของกรรมแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลได้ผ่านการปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิคณะศึกษาศาสตร์ และคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ แบ่งออกเป็น 2 เอกสาร ดังนี้

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ระดับความเข้าใจในเรื่องกรรมของพระพุทธศาสนา

ตอนที่ 3 การประเมินความเชื่อในเรื่องกรรมและการให้ผลในทัศนะของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ ดังนี้ ความคิดเห็นในเรื่องของกรรมและการให้ผลในพระพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลในพระพุทธศาสนา การถ่ายทอดเรื่อง กรรม และการให้ผลในพระพุทธศาสนา และความเชื่อเรื่องสวรรค์ และ นรก

ตอนที่ 4 ข้อมูลเพิ่มเติม

2. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์ ดังนี้ ความคิดเห็นต่อความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม ความเชื่อเรื่องหลักกรรมและการให้ผลด้านกุศลกรรมและอกุศลกรรม ปัจจัยที่จะทำให้เชื่อว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” มีคติความเชื่อเรื่องสวรรค์และนรกอย่างไร คติความเชื่อเรื่องกรรมกับการเวียนว่ายตายเกิด เกี่ยวข้องกันหรือไม่ อย่างไร

ผลการศึกษาการวิจัย

จากข้อมูลการสำรวจความรู้ความเข้าใจและความเชื่อความศรัทธาในหลักคำสอนเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยผลการวิจัยสามารถจำแนกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถาม

1. ข้อมูลทั่วไป

รูป 1. ข้อมูลทั่วไป

เพศ	สภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ชาย		77	19.3
หญิง		323	80.8
อายุ			
ต่ำกว่า 18 ปี		10	2.5
19 - 20 ปี		230	57.5
21 - 22 ปี		144	36.0
23 ปีขึ้นไป		16	4.0

จากข้อมูลการสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายร้อยละ 19.3 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 80.8 ซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปี ร้อยละ 2.5 อายุระหว่าง 19-20 ปี ร้อยละ 57.5 อายุ 21-22 ปี ร้อยละ 36.0 อายุ 23 ปีขึ้นไป ร้อยละ 4.0

ตอนที่ 2 ระดับความเข้าใจของท่านในเรื่องกรรมของพระพุทธศาสนา

ตารางที่ 2 (A) ระดับความเข้าใจของท่านในเรื่องกรรมของพระพุทธศาสนา

ระดับความเข้าใจของท่านในเรื่องกรรมของพระพุทธศาสนา	เพศชาย					เพศหญิง				
	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	น้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	น้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)
1. ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องกรรมของพระพุทธศาสนาในระดับใด	26 33.76	35 45.45	15 19.48	0 0.00	1 1.29	112 34.67	120 37.15	83 25.69	8 2.47	0 0.00
2. ท่านมีความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับใด	27 35.06	35 45.45	14 18.18	1 1.29	0 0.00	129 39.93	135 41.79	55 17.02	4 1.23	0 0.00
3. ท่านคิดว่าท่านได้ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาครบถ้วนหรือไม่	26 33.76	36 46.75	10 12.98	4 5.19	1 1.29	135 41.79	135 41.79	53 16.40	0 0.00	0 0.00
4. ท่านคิดว่า กรรม ทางกาย ทางวาจา และทางใจ นั้นมีผลต่อแนวทางการปฏิบัติของทุกท่านหรือไม่	25 32.46	33 42.85	16 20.79	3 3.89	0 0.00	126 39.00	144 44.58	52 16.09	1 0.30	0 0.00
5. ท่านคิดว่าสภาพทางสังคมมีความเป็นอยู่ และเศรษฐกิจมีผลต่อความเชื่อเรื่องกรรมหรือไม่	20 25.97	38 49.35	11 14.20	6 7.79	2 2.59	108 33.43	135 41.79	69 21.36	11 3.40	0 0.00
6. ท่านมีปณิธาน ที่จะปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือไม่	20 25.97	31 40.25	25 29.87	2 2.59	1 1.29	88 27.24	124 38.39	93 28.75	18 5.57	0 0.00

จากตารางที่ 2 พบว่า

1. นักศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักกรรมเบื้องต้น นักศึกษาเพศชายร้อยละ 33.76 มีระดับความเข้าใจมากที่สุดอยู่เป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 45.45 ระดับความเข้าใจมากที่สุดอันดับที่หนึ่ง รองลงมาในอันดับที่สามและสี่ ร้อยละ 19.48 ระดับความเข้าใจปานกลางและร้อยละ 1.29 ระดับความเข้าใจน้อยที่สุด ส่วนเพศหญิงพบว่าร้อยละ 34.67 มีระดับความเข้าใจมากที่สุดเป็นอันดับสอง

ร้อยละ 37.15 ระดับความเข้าใจมากที่สุดอันดับหนึ่ง ร้อยละ 25.69 ระดับความเข้าใจปานกลางอันดับสาม และร้อยละ 2.47 ระดับความเข้าใจน้อยอันดับสี่

2. นักศึกษามีความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนา เพศชายร้อยละ 35.06 มีระดับความเข้าใจมากที่สุดอันดับที่สอง ร้อยละ 45.45 ระดับความเข้าใจมากที่สุดอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 18.18 ระดับความเข้าใจปานกลาง และร้อยละ 1.29 ระดับความเข้าใจน้อย ส่วนเพศหญิงพบว่าร้อยละ 39.93 มีระดับความเข้าใจมากที่สุดอันดับสอง ร้อยละ 41.79 ส่วนระดับความเข้าใจมากที่สุดอันดับหนึ่ง ร้อยละ 17.02 ระดับความเข้าใจปานกลางอันดับสาม และร้อยละ 1.23 ระดับความเข้าใจน้อยอันดับสี่

3. นักศึกษาที่คิดว่าการได้รับการปลูกฝังความเชื่อในเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาจากครอบครัว พบว่า นักศึกษาเพศชายร้อยละ 33.76 ระดับความเข้าใจมากที่สุดอันดับที่สอง ร้อยละ 46.75 ระดับความเข้าใจมากที่สุดอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 12.98 ระดับความเข้าใจปานกลาง ร้อยละ 5.19 ระดับความเข้าใจน้อย และร้อยละ 1.29 ระดับความเข้าใจน้อยที่สุด ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 41.79 ระดับความเข้าใจมากที่สุดและร้อยละ 41.79 ระดับความเข้าใจมากที่สุดอยู่ในระดับเดียวกันทั้งสองระดับความเข้าใจ ร้อยละ 16.40 ระดับความเข้าใจปานกลาง

4. นักศึกษาที่คิดว่า กรรม ทางกาย ทางวาจา และทางใจ มีผลต่อแนวทางการปฏิบัติตนของนักศึกษาในวิถีชีวิตประจำวัน พบว่า เพศชายร้อยละ 32.46 ระดับความเข้าใจมากที่สุดอันดับที่สอง ร้อยละ 42.85 ระดับความเข้าใจมากที่สุดอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 20.79 ระดับความเข้าใจปานกลาง ร้อยละ 3.89 ระดับความเข้าใจน้อย ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 39.00 ระดับความเข้าใจมากที่สุดอันดับสอง ร้อยละ 44.58 ระดับความเข้าใจมากที่สุดอันดับหนึ่ง ร้อยละ 16.09 ระดับความเข้าใจปานกลางอันดับสามและร้อยละ 0.30 ระดับความเข้าใจน้อยอันดับสี่

5. นักศึกษามีสภาพทางสังคมในความเป็นอยู่ เพศ และมีความเกี่ยวข้องกับกับความเชื่อในเรื่องกรรม พบว่า นักศึกษาชายร้อยละ 25.97 ระดับความเข้าใจมากที่สุดอันดับที่สอง ร้อยละ 49.35 ระดับความเข้าใจมากที่สุดอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 14.28 ระดับความเข้าใจปานกลางระดับที่สาม ร้อยละ 7.79 ระดับความเข้าใจน้อยอยู่ในระดับที่สี่ และร้อยละ 2.59 ระดับความเข้าใจน้อยที่สุดในระดับที่ห้า ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 33.43 ระดับความเข้าใจมากที่สุดอันดับสอง ร้อยละ 41.79 ระดับความเข้าใจมากที่สุดอันดับหนึ่ง ร้อยละ 21.36 ระดับความเข้าใจปานกลางอันดับสาม และร้อยละ 3.40 ระดับความเข้าใจน้อยอันดับสี่

6. นักศึกษาที่ได้รับชม รับประทานอาหารต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องกรรม นักศึกษาชายร้อยละ 25.97 ระดับความเข้าใจมากที่สุดอันดับที่สอง ร้อยละ 40.25 ระดับความเข้าใจมากที่สุดอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 29.87 ระดับความเข้าใจปานกลางอันดับที่สาม ร้อยละ 2.59 ระดับความเข้าใจน้อยอันดับที่สี่ และร้อยละ 1.29 ระดับความเข้าใจน้อยที่สุดในระดับที่ห้า ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 27.24 ระดับความเข้าใจมากที่สุดอันดับสอง ร้อยละ 38.39 ระดับความเข้าใจมากที่สุดอันดับหนึ่ง ร้อยละ 28.75 ระดับความเข้าใจปานกลางอันดับสาม และร้อยละ 5.57 ระดับความเข้าใจน้อยอันดับสี่

โดยส่วนใหญ่แล้วนักศึกษาทั้งชายและหญิงมีระดับความเข้าใจในเรื่องกรรมของพระพุทธศาสนาโดยรวมใกล้เคียงกันอยู่ในระดับมากและมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นความเข้าใจระดับกลางเป็นอันดับสอง และระดับน้อยที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งเชื่อว่ากระทำทั้งทางกาย วาจา และใจนั้นล้วนส่งผลต่อการปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก ส่วนการถ่ายทอดความรู้ เกิดจากการปลูกฝังจากครอบครัว ตลอดจนสื่อต่าง ๆ ก็มีอิทธิพลต่อความรู้และความเข้าใจในเรื่องกรรมด้วย รวมถึงสภาพสังคมความเป็นอยู่ก็มีผลต่อความเชื่อเรื่องกรรมอย่างมากเช่นกัน

ตอนที่ 3 การประเมินความเชื่อในเรื่องกรรมและการให้ผลในทัศนะของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้

ตารางที่ 3 (B) ความคิดเห็นในเรื่องของกรรมและการให้ผลในพระพุทธศาสนา

ความคิดเห็นในเรื่องกรรมและการให้ผลในพระพุทธศาสนา	เพศชาย					เพศหญิง				
	ระดับความเชื่อ					ระดับความเชื่อ				
	เชื่อมาก	เชื่อ	ไม่เชื่อ	ไม่เชื่อเลย	ไม่เชื่อเลย	เชื่อมาก	เชื่อ	ไม่เชื่อ	ไม่เชื่อเลย	ไม่เชื่อเลย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. การมีความเชื่อในเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนา หมายถึง การกระทำที่กระทำโดยคนที่ดีและชั่ว มาจากจิตใจ	30 (38.96)	35 (45.45)	11 (14.28)	0 (0.00)	1 (1.29)	134 (35.29)	151 (46.74)	56 (17.33)	2 (0.61)	0 (0.00)
2. การมีความเชื่อในเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนา หมายถึง การกระทำที่กระทำโดยคนที่ดีและชั่ว มาจากจิตใจ	27 (35.06)	38 (49.35)	12 (15.58)	0 (0.00)	0 (0.00)	146 (39.33)	129 (35.93)	45 (13.93)	3 (0.92)	0 (0.00)
3. การมีความเชื่อในเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนา หมายถึง การกระทำที่กระทำโดยคนที่ดีและชั่ว มาจากจิตใจ	17 (22.07)	37 (48.05)	18 (23.37)	3 (3.89)	2 (2.59)	84 (22.00)	122 (32.77)	105 (28.50)	12 (3.71)	0 (0.00)
4. การมีความเชื่อในเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนา หมายถึง การกระทำที่กระทำโดยคนที่ดีและชั่ว มาจากจิตใจ	19 (24.67)	38 (49.35)	14 (18.18)	4 (5.19)	2 (2.59)	75 (20.21)	145 (40.88)	91 (25.17)	12 (3.71)	0 (0.00)
5. การมีความเชื่อในเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนา หมายถึง การกระทำที่กระทำโดยคนที่ดีและชั่ว มาจากจิตใจ	16 (20.77)	40 (51.94)	18 (23.37)	1 (1.29)	2 (2.59)	93 (25.79)	141 (40.85)	69 (20.26)	20 (6.19)	0 (0.00)

จากตารางที่ 3 พบว่า

1. นักศึกษามีความเชื่อความเข้าใจในเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนา ที่หมายถึงการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาดีและชั่ว พบว่านักศึกษาชายร้อยละ 38.96 มีความเชื่อมากอยู่เป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 45.45 มีความเชื่อแต่มีข้อสงสัยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 14.28 ไม่แน่ใจอันดับที่สาม และร้อยละ 1.29 ไม่เชื่อเลยอันดับที่สี่ ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 35.29 เชื่อมากเป็นอันดับสอง ร้อยละ 46.74 เชื่อ แต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 17.33 ไม่แน่ใจอันดับสาม และร้อยละ 0.61 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับสี่

2. นักศึกษาที่มีความเชื่อในเรื่องการทำความดีในเรื่องทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว พบว่า นักศึกษาชายร้อยละ 35.06 มีความเชื่อมากอยู่เป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 49.35 มีความเชื่อ แต่มีข้อสงสัยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง และร้อยละ 15.58 ไม่แน่ใจอันดับที่สาม ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 45.20 เชื่อมากเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 39.93 เชื่อ แต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับสอง ร้อยละ 13.93 ไม่แน่ใจอันดับสาม และร้อยละ 0.92 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับสี่

3. นักศึกษาที่สามารถอธิบายเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาตามหลักพระพุทธศาสนาด้านกฎกรรมและกฎกรรมในชีวิตประจำวัน พบว่า นักศึกษาชายร้อยละ 22.07 มีความเชื่อมากอยู่เป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 48.05 มีความเชื่อแต่มีข้อสงสัยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 23.37 ไม่แน่ใจอันดับที่สาม ร้อยละ 3.89 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับที่สี่ และร้อยละ 2.59 ไม่เชื่อเลยอันดับที่ห้า ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 26.00 เชื่อมากเป็นอันดับสอง ร้อยละ 37.77 เชื่อ แต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 32.50 ไม่แน่ใจอันดับสาม และร้อยละ 3.71 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับสี่

4. นักศึกษาที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวความเชื่อเรื่องของการในพระพุทธศาสนาให้แก่คนรอบข้าง พบว่า นักศึกษาชายร้อยละ 24.67 มีความเชื่อมากอยู่เป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 49.35 มีความเชื่อ แต่มีข้อสงสัยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 18.18 ไม่แน่ใจอันดับที่สาม ร้อยละ 5.19 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับที่สี่ และร้อยละ 2.59 ไม่เชื่อเลยเป็นอันดับที่ห้า ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 23.21 เชื่อมากเป็นอันดับสอง ร้อยละ 44.89 เชื่อ แต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 28.17 ไม่แน่ใจอันดับสาม และร้อยละ 3.71 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับสี่

5. นักศึกษาที่คิดว่าผลของการดำเนินชีวิตประจำวันที่สืบเนื่องจากการกระทำจะเป็นผลของกรรมในอดีตจะมีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของตนเองพบว่า นักศึกษาชายร้อยละ 26.77 มีความเชื่อมากอยู่เป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 51.94 มีความเชื่อ แต่มีข้อสงสัยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 23.37 ไม่แน่ใจอันดับที่สาม ร้อยละ 1.29 ไม่เชื่อแต่มีข้อสงสัยอันดับที่สี่ และร้อยละ 2.59 ไม่เชื่อเลยอันดับที่ห้า ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 28.79 เชื่อมากเป็นอันดับสอง ร้อยละ 43.65 เชื่อ แต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 21.36 ไม่แน่ใจอันดับสาม และร้อยละ 6.19 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับสี่

โดยส่วนใหญ่แล้วนักศึกษาทั้งชายและหญิงมีระดับความเชื่อในเรื่องกรรมและการให้ผลกรรมในพระพุทธศาสนาโดยรวมใกล้เคียงกันอยู่ในระดับเชื่อแต่มีข้อสงสัยและเชื่อมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นความเชื่อระดับไม่แน่ใจ ส่วนไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่และไม่เชื่อเลยมีเป็นจำนวนน้อยมาก มีความเชื่อว่าเมื่อบุคคลกระทำความชั่วแล้วย่อมส่งผลอย่างแน่นอน เชื่อในผลกรรมว่าทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่วอยู่ และกระทำทั้งดีและชั่วนั้นต้องประกอบไปด้วยเจตนา ถ้าเจตนาดีก็ถือว่าเป็นกรรมดี ถ้าเจตนาชั่วก็ถือว่าเป็นกรรมชั่ว นอกจากนี้ นักศึกษายังสามารถอธิบายถ่ายทอดความรู้เรื่องกรรมตามหลักพระพุทธศาสนาให้กับบุคคลรอบข้างได้ ทั้งเพศชาย และเพศหญิง

ตารางที่ 4 (C) ความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลในพระพุทธศาสนาที่มีต่อตัวท่าน

ความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลในพระพุทธศาสนาที่มีต่อตัวท่าน	เพศชาย					เพศหญิง				
	ระดับความเชื่อ					ระดับความเชื่อ				
	เชื่อมาก	เชื่อแต่มีข้อสงสัย	ไม่แน่ใจ	ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่	ไม่เชื่อเลย	เชื่อมาก	เชื่อแต่มีข้อสงสัย	ไม่แน่ใจ	ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่	ไม่เชื่อเลย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. ท่านเชื่อว่า กรรมคือการสั่งใจ คือ สั่งว่า การทำดีแล้วจะได้รับผลดีหรือสั่งใจว่า การทำชั่วแล้วจะได้รับผลชั่ว	15 (18.48)	46 (56.74)	14 (18.18)	2 (2.59)	0 (0.00)	122 (37.77)	155 (47.96)	42 (13.00)	4 (1.23)	0 (0.00)
2. ท่านเชื่อว่า ศีลคือการไม่ทำอะไรที่ผิด เช่น การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤติผิดในกาม การดื่มสุรา การเสพสิ่งผิดวิสัย	25 (30.46)	34 (41.15)	15 (18.48)	1 (1.29)	2 (2.59)	101 (31.16)	152 (47.05)	56 (17.35)	13 (4.02)	1 (0.30)
3. ท่านเชื่อว่า กรรมคือการสั่งใจ เช่น การสั่งใจให้คนอื่นทำดี การสั่งใจให้คนอื่นทำชั่ว การสั่งใจให้คนอื่นทำผิด	17 (20.87)	43 (52.84)	15 (18.48)	2 (2.59)	0 (0.00)	129 (39.93)	143 (43.27)	47 (14.55)	4 (1.23)	0 (0.00)
4. ท่านเชื่อว่า กรรมคือการสั่งใจ เช่น การสั่งใจให้คนอื่นทำดี การสั่งใจให้คนอื่นทำชั่ว การสั่งใจให้คนอื่นทำผิด	21 (25.27)	41 (50.24)	13 (16.88)	2 (2.59)	0 (0.00)	125 (37.15)	136 (40.72)	63 (19.50)	1 (0.30)	1 (0.30)
5. ท่านเชื่อว่า กรรมคือการสั่งใจ เช่น การสั่งใจให้คนอื่นทำดี การสั่งใจให้คนอื่นทำชั่ว การสั่งใจให้คนอื่นทำผิด	19 (23.47)	45 (55.44)	11 (13.88)	1 (1.29)	1 (1.29)	105 (31.15)	129 (39.93)	64 (19.81)	10 (3.09)	0 (0.00)

จากตารางที่ 4 พบว่า

1. นักศึกษาที่เชื่อว่าผลของกรรมนั้นมีจริง คือ เชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีผลและผลต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่วหรือไม่ พบว่า นักศึกษาชายร้อยละ 19.48 มีความเชื่อมากอยู่เป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 59.74 มีความเชื่อ แต่มีข้อสงสัยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 18.18 ไม่แน่ใจอันดับที่สาม ร้อยละ 2.59 ไม่เชื่อแต่มีข้อสงสัยอันดับที่สี่ ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 37.77 เชื่อมากเป็นอันดับสอง ร้อยละ 47.98 เชื่อ แต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 13.00 ไม่แน่ใจอันดับสาม และร้อยละ 1.23 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับสี่

2. นักศึกษาที่เชื่อว่า สัตว์มีกรรมเป็นของตนและเชื่อว่าแต่ละคนนั้นเป็นเจ้าของ จะต้องรับผิดชอบในวิบากกรรมที่เป็นไปตามกรรมของตนหรือไม่ พบว่า นักศึกษาชายร้อยละ 32.46 มีความเชื่อมากอยู่เป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 44.15 มีความเชื่อ แต่มีข้อสงสัยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 19.48 ไม่แน่ใจอันดับที่สาม ร้อยละ 1.29 ไม่เชื่อแต่มีข้อสงสัยอันดับที่สี่ และร้อยละ 2.59 ไม่เชื่อเลยอันดับที่ห้า ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 31.26 เชื่อมากเป็นอันดับสอง ร้อยละ 47.05 เชื่อ แต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 17.33 ไม่แน่ใจอันดับสาม และร้อยละ 4.02 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับสี่ และร้อยละ 0.30 ไม่เชื่ออันดับที่ห้า

3. นักศึกษาที่เชื่อว่ากฎแห่งกรรมด้านอุตสาหกรรม (กรรมดี) เช่นการกระทำดี การพูดดี การคิดดี ก่อให้เกิดผลดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่นหรือไม่ พบว่า นักศึกษาชายร้อยละ 22.07 มีความเชื่อมากอยู่เป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 55.84 มีความเชื่อ แต่มีข้อสงสัยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 19.48 ไม่แน่ใจอันดับที่สาม ร้อยละ 2.59 ไม่เชื่อแต่มีข้อสงสัยอันดับที่สี่ ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 39.93 เชื่อมากเป็นอันดับสอง ร้อยละ 44.27 เชื่อแต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 14.55 ไม่แน่ใจอันดับสาม และร้อยละ 1.23 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับสี่

4. นักศึกษาที่เชื่อว่ากฎแห่งกรรมด้านอุตสาหกรรม (กรรมชั่ว) เช่นการกระทำไม่ดี การพูดไม่ดี การคิดไม่ดี ก่อให้เกิดผลไม่ดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่นหรือไม่ พบว่า นักศึกษาชายร้อยละ 27.27 มีความเชื่อมากอยู่เป็นอันดับที่สองร้อยละ 53.24 มีความเชื่อ แต่มีข้อสงสัยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 16.88 ไม่แน่ใจอันดับที่สาม ร้อยละ 2.59 ไม่เชื่อแต่มีข้อสงสัยอันดับที่สี่ ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 37.15 เชื่อมากเป็นอันดับสอง ร้อยละ 42.72 เชื่อ แต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 19.50 ไม่แน่ใจอันดับสาม ร้อยละ 0.30 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับสี่ และร้อยละ 0.30 ไม่เชื่ออันดับห้า

5. นักศึกษาที่เชื่อว่ากฎแห่งกรรมทั้งส่วนกรรมดี กรรมชั่ว มีผลต่อคุณภาพทางด้านจิตใจหรือไม่ พบว่า นักศึกษาชายร้อยละ 24.67 มีความเชื่อมากอยู่เป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 58.44 มีความเชื่อ แต่มีข้อสงสัยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 14.28 ไม่แน่ใจอันดับที่สาม ร้อยละ 1.29 ไม่เชื่อแต่มีข้อสงสัยอันดับที่สี่ และร้อยละ 1.29 ไม่เชื่อเลยอันดับที่ห้า ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 37.15 เชื่อมากเป็นอันดับสอง ร้อยละ 39.93 เชื่อ แต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 19.81 ไม่แน่ใจอันดับสาม และร้อยละ 3.09 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับสี่

นักศึกษาทั้งชายและหญิงมีระดับความเชื่อในเรื่องกรรมและการให้ผลกรรมในพระพุทธศาสนาที่มีต่อตนเองโดยรวมใกล้เคียงกันอยู่ในระดับเชื่อแต่มีข้อสงสัยและเชื่อมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นความเชื่อระดับไม่แน่ใจ ส่วนไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่และไม่เชื่อเลยมีเป็นจำนวนน้อยมาก มีความเชื่อว่าเมื่อบุคคลกระทำความชั่วแล้วย่อมส่งผลอย่างแน่นอน ผลดีเกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว และสัตว์ก็มีกรรมเป็นของตน จะต้องรับผิดชอบในวิบากกรรมนั้น เมื่อปฏิบัติกรรมดีและชั่วนั้นย่อมก่อให้เกิดผลทั้งต่อตนเองและผู้อื่นเสมอที่เห็นได้ชัดเจนคือผลกรรมที่เกิดขึ้นในใจของตน ความทุกข์หรือสุขได้เกิดขึ้นในใจอย่างแน่นอน

ตารางที่ 5 (D) การถ่ายทอดเรื่องกรรมและการให้ผลในพระพุทธศาสนาที่มีต่อตัวท่าน

การถ่ายทอดเรื่องกรรมและการให้ผลในพระพุทธศาสนาที่มีต่อตัวท่าน	ระดับมหาวิทยาลัย					ระดับปริญญาโท				
	เชื่อมาก	เชื่อปานกลาง	เชื่อเล็กน้อย	ไม่เชื่อเลย	ไม่แน่ใจ	เชื่อมาก	เชื่อปานกลาง	เชื่อเล็กน้อย	ไม่เชื่อเลย	ไม่แน่ใจ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. ท่านเชื่อที่ไม่ว่าผลของกรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับกรรมที่ตนได้ทำไว้	17 (22.07)	97 (48.85)	13 (16.88)	7 (9.09)	5 (3.89)	95 (29.41)	137 (42.41)	76 (23.52)	15 (4.64)	8 (5.90)
2. ท่านเชื่อว่าการถ่ายทอดกรรมในเรือนของกรรมหรือการถ่ายทอดกรรมเป็นกรรมมาดนั้นจริง	12 (15.58)	96 (46.75)	25 (25.97)	5 (6.49)	4 (5.19)	87 (26.93)	122 (37.77)	87 (26.93)	22 (6.81)	5 (1.54)
3. ท่านเชื่อว่าการถ่ายทอดกรรมมาดนั้นจริงหรือการถ่ายทอดกรรมมาดนั้นไม่จริง	24 (31.16)	98 (48.35)	9 (11.68)	5 (6.49)	1 (1.29)	84 (26.00)	137 (42.41)	88 (27.24)	32 (3.71)	2 (0.61)
4. ท่านเชื่อว่าการถ่ายทอดกรรมมาดนั้นจริงหรือการถ่ายทอดกรรมมาดนั้นไม่จริง	12 (15.58)	43 (55.04)	17 (22.07)	4 (5.19)	1 (1.29)	84 (26.00)	137 (42.41)	88 (27.24)	32 (3.71)	2 (0.61)
5. ท่านเชื่อว่าการถ่ายทอดกรรมมาดนั้นจริงหรือการถ่ายทอดกรรมมาดนั้นไม่จริง	14 (18.10)	40 (51.04)	12 (15.58)	8 (10.38)	3 (3.89)	89 (27.35)	131 (40.55)	90 (27.86)	11 (3.40)	2 (0.61)

จากตารางที่ 5 พบว่า

1. นักศึกษาที่เชื่อว่าผลของกรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นผลกรรมที่สืบเนื่องจากอดีตชาติ พบว่า นักศึกษาชายร้อยละ 22.07 มีความเชื่อมากอยู่เป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 48.05 มีความเชื่อ แต่มีข้อสงสัยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 16.88 ไม่แน่ใจอันดับที่สาม ร้อยละ 9.09 ไม่เชื่อแต่มีข้อสงสัยอันดับที่สี่ และร้อยละ 3.89 ไม่เชื่อเลยอันดับที่ห้า ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 29.41 เชื่อมากเป็นอันดับสอง ร้อยละ 42.41 เชื่อ แต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 23.52 ไม่แน่ใจอันดับสาม และร้อยละ 4.64 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับสี่
2. นักศึกษาที่เชื่อว่าการถ่ายทอดทางพันธุกรรมในเรื่องของกรรมของบิดา มารดา ว่ามีผลต่อความเชื่อเรื่องกรรมมากน้อยเพียงใด พบว่านักศึกษาชายร้อยละ 15.58 มีความเชื่อมากอยู่เป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 46.75 มีความเชื่อ แต่มีข้อสงสัยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 25.97 ไม่แน่ใจอันดับที่สาม ร้อยละ 6.49 ไม่เชื่อแต่มีข้อสงสัยอันดับที่สี่ และร้อยละ 5.19 ไม่เชื่อเลยอันดับที่ห้า ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 26.93 เชื่อมากเป็นอันดับสอง ร้อยละ 37.77 เชื่อ แต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 26.93 ไม่แน่ใจอันดับสาม

และร้อยละ 6.81 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับสี่ และร้อยละ 1.54 ไม่เชื่อเลยอันดับที่ห้า

3. นักศึกษาที่คิดว่าการอบรมสั่งสอนของบิดามารดาจะมีผลต่อความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมมากน้อยเพียงใด พบว่า นักศึกษาชายร้อยละ 31.16 มีความเชื่อมากอยู่เป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 49.35 มีความเชื่อ แต่มีข้อสงสัยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 11.68 ไม่แน่ใจอันดับที่สาม ร้อยละ 6.49 ไม่เชื่อแต่มีข้อสงสัยอันดับที่สี่ และร้อยละ 1.29 ไม่เชื่อเลยอันดับที่ห้า ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 26.00 เชื่อมากเป็นอันดับสอง ร้อยละ 42.41 เชื่อ แต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 27.24 ไม่แน่ใจอันดับสาม ร้อยละ 3.71 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับสี่ และร้อยละ 0.61 ไม่เชื่อเลยอันดับที่ห้า

4. นักศึกษาที่คิดว่าพฤติกรรมบางประการของบิดา มารดาและคนในครอบครัวมีผลต่อเรื่องกฎแห่งกรรมมากน้อยเพียงใด พบว่า นักศึกษาชายร้อยละ 15.58 มีความเชื่อมากอยู่เป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 55.84 มีความเชื่อ แต่มีข้อสงสัยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 22.07 ไม่แน่ใจอันดับที่สาม ร้อยละ 5.19 ไม่เชื่อแต่มีข้อสงสัยอันดับที่สี่ และร้อยละ 1.29 ไม่เชื่อเลยอันดับที่ห้า ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 26.00 เชื่อมากเป็นอันดับสอง ร้อยละ 42.41 เชื่อ แต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 27.24 ไม่แน่ใจอันดับสาม ร้อยละ 3.71 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับสี่ และร้อยละ 0.61 ไม่เชื่อเลยอันดับที่ห้า

5. นักศึกษาที่เชื่อว่าความสัมพันธ์เรื่องกรรมและการเวียนว่ายตายเกิดของมนุษย์ทุกคน สามารถถ่ายทอดมาสู่พฤติกรรมเพียงใด พบว่า นักศึกษาชายร้อยละ 18.18 มีความเชื่อมากอยู่เป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 51.94 มีความเชื่อแต่มีข้อสงสัยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 15.58 ไม่แน่ใจอันดับที่สาม ร้อยละ 10.38 ไม่เชื่อแต่มีข้อสงสัยอันดับที่สี่ และร้อยละ 3.89 ไม่เชื่อเลยอันดับที่ห้า ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 27.55 เชื่อมากเป็นอันดับสอง ร้อยละ 40.55 เชื่อ แต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 27.86 ไม่แน่ใจอันดับสาม ร้อยละ 3.40 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับสี่ และร้อยละ 0.61 ไม่เชื่อเลยอันดับที่ห้า

นักศึกษาทั้งชายและหญิงมีระดับความเชื่อการถ่ายทอดเรื่องกรรมและการให้ผลกรรมในพระพุทธศาสนาที่มีต่อตนเองโดยรวมใกล้เคียงกันอยู่ในระดับเชื่อแต่มีข้อสงสัยและเชื่อมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นการเชื่อระดับไม่แน่ใจ ส่วนไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่และไม่เชื่อเลยมีเป็นจำนวนน้อยมาก มีความเชื่อว่าผลของกรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นผลกรรมที่สืบเนื่องมาจากอดีตชาติ และมีการถ่ายทอดกรรมจากบิดา มารดา สืบไปได้ การที่นักศึกษามีความเชื่อเรื่องกรรมนี้เป็นผลจากการอบรมสั่งสอนของบิดามารดา และพฤติกรรมของบิดามารดา รวมถึงคนในครอบครัวจะส่งผลต่อกรรมในอนาคตต่อไป แต่ความเชื่อทุกเรื่องทีกล่าวนั้นแม้จะเชื่อมากแต่ก็ยังเกิดข้อสงสัย ไม่แน่ใจว่าผลจะเกิดตามที่เชื่อจริงหรือไม่

ตารางที่ 6 (E) ความเชื่อเรื่องสวรรค์และนรก

ความเชื่อเรื่องสวรรค์และนรก	เพศชาย					เพศหญิง				
	ระดับความเชื่อ					ระดับความเชื่อ				
	เชื่อมาก (ร้อยละ)	เชื่อปานกลาง (ร้อยละ)	ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่ (ร้อยละ)	ไม่เชื่อเลย (ร้อยละ)	ไม่แน่ใจ (ร้อยละ)	เชื่อมาก (ร้อยละ)	เชื่อปานกลาง (ร้อยละ)	ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่ (ร้อยละ)	ไม่เชื่อเลย (ร้อยละ)	ไม่แน่ใจ (ร้อยละ)
1. หากมีความเชื่อในเรื่องสวรรค์และนรกแล้วจะเชื่ออะไรบ้าง	17 22.07	42 54.54	14 18.18	3 3.89	1 1.29	99 30.65	137 42.61	79 24.65	8 2.47	0 0.00
2. หากมีความเชื่อในเรื่องสวรรค์และนรกแล้วจะเชื่ออะไรบ้าง	16 20.77	36 46.75	20 25.97	4 5.19	1 1.29	85 26.31	148 45.82	80 24.76	10 3.09	0 0.00
3. หากมีความเชื่อในเรื่องสวรรค์และนรกแล้วจะเชื่ออะไรบ้าง	19 24.67	36 46.75	16 20.77	4 5.19	2 2.09	90 30.34	149 46.13	70 21.67	4 1.25	0 0.00
4. หากมีความเชื่อในเรื่องสวรรค์และนรกแล้วจะเชื่ออะไรบ้าง	18 23.37	40 51.94	16 20.77	2 2.59	1 1.29	82 25.38	130 40.24	91 28.17	18 5.57	2 0.61
5. หากมีความเชื่อในเรื่องสวรรค์และนรกแล้วจะเชื่ออะไรบ้าง	13 16.88	42 54.54	16 20.77	4 5.19	2 2.59	86 26.62	130 40.24	71 21.96	13 4.06	1 0.30

จากตารางที่ 6 พบว่า

1. นักศึกษามีความเชื่อในเรื่องสวรรค์และนรก พบว่านักศึกษายชายร้อยละ 22.07 มีความเชื่อมากอยู่เป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 54.54 มีความเชื่อแต่มีข้อสงสัยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 18.18 ไม่แน่ใจอันดับที่สาม ร้อยละ 3.89 ไม่เชื่อแต่มีข้อสงสัยอันดับที่สี่ และร้อยละ 1.29 ไม่เชื่อเลยอันดับที่ห้า ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 30.65 เชื่อมากเป็นอันดับสอง

ร้อยละ 42.41 เชื่อ แต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 24.45 ไม่แน่ใจอันดับสาม และร้อยละ 2.47 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับสี่

2. นักศึกษามีความเชื่อว่าการทำความดีจะไปสุคติสวรรค์ ส่วนผู้ที่ทำความชั่วจะตกไปสู่นรกภูมิ พบว่า นักศึกษาชายร้อยละ 20.77 มีความเชื่อมากอยู่เป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 46.75 มีความเชื่อ แต่มีข้อสงสัยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 25.97 ไม่แน่ใจอันดับที่สาม ร้อยละ 5.19 ไม่เชื่อแต่มีข้อสงสัยอันดับที่สี่ และร้อยละ 1.29 ไม่เชื่อเลยอันดับที่ห้า ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 26.31 เชื่อมากเป็นอันดับสอง ร้อยละ 45.82 เชื่อ แต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 24.76 ไม่แน่ใจอันดับสาม และร้อยละ 3.09 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับสี่

3. นักศึกษามีความเชื่อมากน้อยเพียงใดว่ากฎแห่งกรรมตามหลักพระพุทธศาสนามีสัมพันธกับการเวียนว่ายตายเกิดของมนุษย์ พบว่า นักศึกษาชายร้อยละ 24.67 มีความเชื่อมากอยู่เป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 46.75 มีความเชื่อแต่มีข้อสงสัยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 20.77 ไม่แน่ใจอันดับที่สาม ร้อยละ 5.19 ไม่เชื่อแต่มีข้อสงสัยอันดับที่สี่ และร้อยละ 2.09 ไม่เชื่อเลยอันดับที่ห้า ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 30.34 เชื่อมากเป็นอันดับสอง ร้อยละ 46.13 เชื่อ แต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 21.67 ไม่แน่ใจอันดับสาม และร้อยละ 1.85 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับสี่

4. นักศึกษาที่คิดว่าคนไทยในปัจจุบันมีคติความเชื่อเรื่อง นรกและสวรรค์ ตามหลักกรรมในพระพุทธศาสนา พบว่า นักศึกษาชายร้อยละ 23.37 มีความเชื่อมากอยู่เป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 51.94 มีความเชื่อ แต่มีข้อสงสัยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 20.77 ไม่แน่ใจอันดับที่สาม ร้อยละ 2.59 ไม่เชื่อแต่มีข้อสงสัยอันดับที่สี่ และร้อยละ 1.29 ไม่เชื่อเลยอันดับที่ห้า ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 25.38 เชื่อมากเป็นอันดับสอง ร้อยละ 40.24 เชื่อ แต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 28.17 ไม่แน่ใจอันดับสาม ร้อยละ 5.57 ไม่เชื่อแต่ไม่ลบหลู่อันดับสี่ และร้อยละ 0.61 ไม่เชื่อเลยอันดับที่ห้า

5. นักศึกษาที่คิดว่าการเวียนว่ายตายเกิดของมนุษย์นั้น ล้วนมีผลมาจากการกระทำที่เป็นผลกรรมในอดีตชาติ พบว่า นักศึกษาชายร้อยละ 16.88 มีความเชื่อมากอยู่เป็นอันดับที่สอง ร้อยละ 54.54 มีความเชื่อ แต่มีข้อสงสัยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ร้อยละ 20.77 ไม่แน่ใจอันดับที่สาม ร้อยละ 5.19 ไม่เชื่อแต่มีข้อสงสัยอันดับที่สี่ และร้อยละ 2.59 ไม่เชื่อเลยอันดับที่ห้า ส่วนนักศึกษาเพศหญิงพบว่าร้อยละ 26.62 เชื่อมากเป็นอันดับสอง ร้อยละ 46.43 เชื่อ แต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 21.96 ไม่แน่ใจอันดับสาม ร้อยละ 4.64 ไม่เชื่อแต่ไม่ปลงให้อันดับสี่ และร้อยละ 0.30 ไม่เชื่อเลยอันดับที่ห้า

โดยสรุปแล้วนักศึกษาทั้งชายและหญิงมีระดับความเชื่อการถ่ายทอดเรื่องสวรรค์และนรกโดยรวมใกล้เคียงกันอยู่ในระดับเชื่อแต่มีข้อสงสัยเป็นอันดับหนึ่งและเชื่อมากเป็นอันดับสอง รองลงมาเป็นความเชื่อระดับไม่แน่ใจ ส่วนไม่เชื่อแต่ไม่ปลงให้และไม่เชื่อเลยมีเป็นจำนวนน้อยมาก นักศึกษาเพศหญิงไม่เชื่อเลยไม่มี เป็นร้อยละ 0 มีความเชื่อว่าทำดีได้ไปจุติบนสวรรค์ ทำชั่วจะตกไปนรกภูมิต้องเวียนว่ายตายเกิดตามกฎแห่งกรรมตามหลักของพระพุทธศาสนา และยังเชื่อว่ากรรมในอดีตจะส่งผลมาถึงปัจจุบัน และกรรมในปัจจุบันจะส่งผลไปในอนาคตได้

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์

1. นักศึกษาที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในจำนวน 40 คน ในกลุ่มตัวอย่าง 3 สถาบันการศึกษาแสดงความคิดเห็นต่อคติความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมว่า กรรมทุกอย่างนั้นจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมนุษย์เรานั้นเป็นผู้กระทำ (สร้าง) ทั้งสิ้น ซึ่งทั้งหมดล้วนอยู่ในแง่คิดของความเชื่อที่ว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว และอีกประการหนึ่งคือการแสดงความคิดเห็นในเรื่องกรรมคือสิ่งที่ติดตัวเรามาตั้งแต่อดีต เมื่อผู้ใดกระทำในความดีก็ได้ผลที่ดีและเมื่อผู้ใดกระทำในความชั่วก็ได้ผลกระทำด้านความชั่ว ซึ่งนักศึกษาแสดงให้เห็นความคิดเรื่องอุดมคติที่ว่าด้วยการก่อกรรมของตนเองและผู้ครอบครองในสังคม ในสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นนักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งว่า ทุกสิ่งอย่างนั้นเกิดจากการรู้แจ้งในตนเอง เมื่อตนเองรู้ว่าเป็นสิ่งที่ผิดก็รู้ว่าสิ่งนั้นชั่ว และเมื่อรู้ว่าเป็นสิ่งที่ถูกก็ทราบ

ถึงญาณที่เชื่อว่าเป็นสิ่งที่ดีและเป็นการกระทำที่เป็นผลในด้านของความดี

2. นักศึกษาที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในเรื่องความเชื่อเรื่องหลักกรรมและการให้ผลด้านกุศลกรรมและอกุศลกรรม ขอนี้พบว่าส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นในเรื่องผลของการกระทำจากความเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม ตามหลักกรรมที่นักศึกษาได้กล่าวนั้นพบว่านักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่า “การใช้หลักกรรมคำสอนหลังจากการแสดงธรรมนั้นจะเป็นเรื่องที่ดีเพราะคนเรานั้นจะปฏิบัติตนตามคำสอน และคนเรานั้นเกรงกลัวต่อการกระทำในเรื่องบาป การกระทำที่เป็นเรื่องกุศลกรรม และอกุศลกรรมนั้นเป็นธรรมที่ทุกคนควรรู้เพราะเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นการกระทำดีละเว้นในความชั่ว” หรือความคิดที่ว่า “การกระทำในด้านกุศลกรรมนั้นเป็นเครื่องที่สร้างเรื่องความสุข สร้างให้คนหลุดพ้นจากความทุกข์ที่เกิดจากการกระทำในเรื่องอกุศลกรรม”

3. นักศึกษาที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในเรื่องปัจจัยของการเกิด “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” นั้นได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ความปรารถนา ผลของกรรม ความรุนแรงของกรรม เวลาของการเกิดกรรม และบุญเก่าจะเป็นปัจจัยของการทำให้เกิดความเชื่อว่ามีมนุษย์เรานั้นจะทำความดีก็จะได้ในผลที่ดี และมีมนุษย์ที่ทำความชั่วก็จะได้ผลของกรรมชั่ว กรรมที่ถือว่าเป็นผลของการกระทำจะเป็นสิ่งที่สะท้อนของผลหลัก ในปัจจัยของการเกิดผลการกระทำที่เกิดจากตัวเราเองในเรื่องของความเชื่อนั้นจะเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่เป็นผลให้เกิดคติต่อเรื่อง “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ด้วยเช่นกัน

4. นักศึกษาที่ตอบแบบสัมภาษณ์ที่มีคติความเชื่อในเรื่องของนรกและสวรรค์นั้น เชื่อว่าทำดีได้ขึ้นสวรรค์ทำชั่วต้องตกนรก ความหวังของการขึ้นสวรรค์ของคนเรานั้นมีมาก แต่การทำความดีเพื่อมุ่งหวังที่จะขึ้นสวรรค์นั้นมีน้อยนิดในสังคม โดยคนส่วนมากต้องการเพียงแค่ความสบายในชาตินี้และในชาติหน้ามุ่งหวังเพื่อทำบุญเพียงความสบายใจส่วนตน และหวังเพื่อการเอาตัวรอดเพียงเท่านั้น โดยปัจจุบันคนในสังคมล้วนมีความคิดเช่นนั้นเสียส่วนมาก ความเชื่อที่จะขึ้นสวรรค์มนุษย์กระทำเพียงแต่การทำบุญและถวายสิ่งอื่นๆ เพื่อความสบายใจในชาตินี้ดังที่อธิบายในข้างต้น ส่วนคติความเชื่อเรื่องนรกนั้นมนุษย์ในปัจจุบันต่าง

มิได้มีความเกรงกลัวต่อการลงนรก เพียงเชื่อว่าทำอะไรที่ตนเองนั้นสบายใจเพียงอย่างเดียวและความสบายส่วนตนนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งที่สร้างความเดือดร้อนสำหรับตนเองและผู้คนในรอบข้าง

5. นักศึกษาที่ตอบแบบสัมภาษณ์ที่มีคติความเชื่อในเรื่องเรื่องกรรมกับการเวียนว่ายตายเกิดนั้น นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นว่า มีความเกี่ยวข้องกัน เพราะการเวียนว่ายตายเกิดของเหล่ามนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นผลของกรรมทั้งหลาย โดยเฉพาะความคิดเห็นที่แสดงให้เห็นว่า การเวียนว่ายตายเกิดเป็นเรื่องที่มนุษย์ทุกคนต่างมีความเชื่อ โดยเฉพาะชาวพุทธ มุสลัมนั้นยอมรับว่าการเวียนว่ายตายเกิดมีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดของคนในสังคมและคนในสังคมนั้นยอมรับจะเข้าใจในเรื่องเหล่านี้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลในทัศนะของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ความเข้าใจเรื่องกรรมของพระพุทธศาสนา

ผลการวัดระดับความเข้าใจของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีต่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาพบว่า นักศึกษาชายที่มีความรู้เรื่องหลักกรรมในเบื้องต้นมากกว่านักศึกษาหญิง แต่การได้รับการปลูกฝังความเชื่อในเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาจากครอบครัว พบว่า นักศึกษาชายจะมีระดับความเข้าใจต่อเรื่องการปลูกฝังความเชื่อในเรื่องกรรมจากครอบครัวอยู่ในระดับเดียวกับเพศหญิงคือมาก การปลูกฝังความเชื่อในเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเป็นกระบวนการของการสร้างความคิดจากพื้นฐานของตนเองและการสร้างความเชื่อมั่นในหลักความคิดที่เป็นพื้นฐานของสังคม ในหลักของศาสนาเชื่อว่าคำสอนล้วนเป็นคติที่สร้างความเชื่อของกลุ่มคนไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาในสังคมไทย การแสดงออกทางกรรมที่มาจากทางกาย ทางวาจา และทางใจนั้นล้วนสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่เป็นพื้นฐานของคุณงามความดี ซึ่งนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความเชื่อเหมือนกันว่า สภาพสังคม ความเป็นอยู่ และเพศ รวมถึงการรับชมรับฟัง

สื่อประเภทต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องกรรม เมื่อทำกรรมดีก็จะได้รับผลดี และทำกรรมชั่วก็ได้รับผลชั่ว ซึ่งสื่อที่มีอยู่ในยุคปัจจุบันนั้นล้วนส่งผลต่อมิติความเชื่อ

2. ความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลในพระพุทธศาสนา

ในการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องกรรมเป็นพื้นฐานของการศึกษาความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกัน นักศึกษาเพศชายมีระดับความเข้าใจอยู่ในระดับคือเชื่อแต่มีข้อสงสัย ส่วนเพศหญิงนั้นมีระดับความเข้าใจคือเชื่อมาก ไม่ว่าการกระทำที่เป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วย่อมจะสอดคล้องกับคำกล่าวเรื่องทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วทั้งสิ้น และกระบวนการที่ทำให้เกิดผลในเรื่องทำดีหรือกุศลกรรมและทำชั่วหรืออกุศลกรรมนั้นล้วนเป็นการสร้างความเชื่อที่สามารถอธิบายได้ทั้งสิ้น ประสบการณ์จากการเรียนรู้ และมีความคิดวิเคราะห์ให้อย่างเป็นรูปธรรมได้

นักศึกษาที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวความเชื่อเรื่องของกรรมในพระพุทธศาสนาให้แก่คนรอบข้าง เป็นนักศึกษาเพศชายจะมีคำร้อยละที่มากกว่าเพศหญิง ในการถ่ายทอดเรื่องราวที่เป็นความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลต่อคนรอบข้างนั้นเป็นการสร้างแนวความคิดหรือเจตคติที่ทำให้เกิดความเชื่อ และเป็นกระบวนการของการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความชัดเจนให้แก่คนรอบข้าง คำบอกเล่าจากคนสู่คน

3. ความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลในพระพุทธศาสนาที่มีต่อตนเอง นักศึกษาเชื่อว่าผลของกรรมนั้นมีจริง คือ เชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมียุติ และผลต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว นักศึกษาชายจะมีคำร้อยละที่มากกว่าเพศหญิงแต่จะมีระดับความเข้าใจในระดับเดียวกันคือเชื่อแต่มีข้อสงสัย ผลของกรรมนั้นมักจะเกิดจากสิ่งที่กระทำขึ้น เมื่อมนุษย์ทุกคนกระทำกรรมที่เชื่อว่าดี สิ่งเหล่านั้นก็จะส่งผลให้เกิดแต่สิ่งที่ดีแก่ตนเอง แต่ถ้ากรรมนั้นเป็นสิ่งที่ชั่วก็จะเกิดผลในสิ่งที่ไม่ดีแก่ตนเช่นกัน มีความสอดคล้องกับพระธรรมวิสุทธิกวี (2546 : 2) ที่ได้กล่าวว่า เจตนาของกรรมที่แสดงออกมาจากการกระทำนั้นจะเป็นสิ่งที่ป็นกุศลกรรมและอกุศลกรรมมีทั้ง กายกรรม วาจกรรม มโนกรรม กรรมทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นเครื่องกำหนดกรอบของการทำดีย่อมได้ผลดี

ใครทำชั่วย่อมได้ผลชั่ว

นอกจากมนุษย์แล้วสิ่งมีชีวิตอีกชนิดหนึ่งที่อยู่ร่วมกันก็คือสัตว์ สัตว์มีกรรมเป็นของตนเองจะต้องรับผิดชอบในวิบากกรรมที่เป็นไปตามกรรมของตน การเกิดขึ้นของวิบากกรรมของคนและสัตว์นั้นล้วนจะเป็นผลที่มาจากอดีตชาติทั้งสิ้น และเมื่อไม่ว่าจะคนหรือสัตว์ก็ย่อมจะได้รับผลกรรมที่ตนเองกระทำขึ้นสุดต้นตอปฏิภพ ขุททกนิกาย ธรรมบท เล่มที่ 25 (2539 : 48) กล่าวว่า “บุคคลทำกรรมใดแล้วย่อมไม่เดือดร้อนใจในภายหลังอิมเอบ ดีใจ เสวยผลกรรมอยู่กรรมนั้นชื่อว่ากรรมดี ส่วนการกระทำที่บุคคลนั้นทำกรรมแล้วย่อมเดือดร้อนใจในภายหลัง ร้องไห้ น้ำตานองหน้าจะเสวยผลกรรมอยู่ กรรมนั้นชื่อว่ากรรมไม่ดี”

กฎแห่งกรรมด้านกุศลกรรม (กรรมดี) เช่น การกระทำดี การพูดดี การคิดดี ก่อให้เกิดผลดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น บัณฑิตจะทำให้เกิดกรรมดีนั้นล้วนจะมาจากการปฏิบัติชอบของคนทุกคน ในทางพระพุทธศาสนาเชื่อว่าผู้ที่ทำกรรมดีนั้นล้วนจะมีแนวทางชีวิตที่ร่มรื่นและสดใส และเป็นกระแสปัจจัยหนึ่งด้วยเช่นกันว่าในอนาคตภายหน้าผู้ที่ทำกรรมดีล้วนมีความเจริญงอกงามในชีวิต กฎแห่งกรรมด้านอกุศลกรรม (กรรมชั่ว) เช่น การกระทำไม่ดี การพูดไม่ดี การคิดไม่ดี ก่อให้เกิดผลไม่ดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ในปัจจัยของการทำชั่วนั้นล้วนเกิดขึ้นเพราะการปฏิบัติตนทั้งสิ้น เมื่อมนุษย์ทุกคนประพฤติผิดในกาม และสร้างตนให้เป็นปัญหาแก่ตนเองและสังคม กรรมชั่วก็จะติดกับตัวเราไปมีอาจจะลบได้เช่นกัน

4. การถ่ายทอดเรื่องกรรมและการให้ผลในพระพุทธศาสนาที่มีต่อตนเอง

การศึกษาความเชื่อเรื่องผลของกรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นผลกรรมที่สืบเนื่องมาจากอดีตชาตินี้พบว่า นักศึกษาชายจะมีคำร้อยละที่มากกว่าเพศหญิง และมีระดับความเข้าใจที่อยู่ในระดับเดียวกันคือเชื่อแต่มีข้อสงสัย ซึ่งเป็นความเชื่อที่สอดคล้องกับสุดต้นตอปฏิภพ มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์ เล่มที่ 12 (2539 : 489-490, 374-377) ที่อธิบายไว้ว่า ผู้ประพฤติกุศลกรรมบถ 10 คือ ประพฤติทางกาย วาจาใจ ย่อมได้รับความทุกข์ในชาตินี้และไปเกิดในทุคติในชาติหน้า ผู้ประพฤติกุศลกรรมบถ 10 ประพฤติดี ทางกาย วาจา ใจ ย่อมได้รับความสุขในชาตินี้และไปเกิดในสุคติในชาติหน้า

ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับการถ่ายทอดกรรมทางพันธุกรรมของมนุษย์ทุกคนนั้นล้วนเป็นเรื่องที่อาจจะพิสูจน์ไม่ได้ ซึ่งกรรมนั้นเกิดจากตัวเราเองทั้งสิ้น มิได้เกิดจากพ่อแม่ แต่บางครั้งบางเรื่องอาจจะพิสูจน์ได้ในเรื่องของกรรมที่มาจากพ่อแม่ ไม่ว่าจะเป็นการมีปัญหาในครอบครัว หรือแม้กระทั่งการทอดทิ้งไม่ดูแลเลี้ยงดูคนในครอบครัว สิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดจากปัญหาในตัวของคนในครอบครัวทั้งสิ้น การอบรมสั่งสอนหรือการสร้างเจตมโนคติของบิดามารดาเป็นปัจจัยหนึ่งในการสร้างความเชื่อของบุตร เพราะเมื่อได้รับการสั่งสอนที่ถูกก็จะเป็นผลให้ชีวิตก้าวสู่ความเจริญ และถ้าก้าวข้ามไปยังความผิดหรือความชั่วก็จะพบความวิบัติของชีวิต แนวความคิดในเรื่องกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนย่อมจะมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างหนึ่งคือการร่วมชาติ ร่วมชะตากรรม เกิดมาเป็นพ่อแม่ลูกกัน เป็นพี่น้องกัน แต่อย่างไรก็ตามคติความเชื่อในเรื่องการกลับชาติมาเกิดก็ยังเป็นสิ่งที่ไม่ว่าจะพิสูจน์ในเชิงประจักษ์ได้

5. ความเชื่อเรื่องสวรรค์และนรก

นักศึกษาที่มีความเชื่อในเรื่องสวรรค์และนรกพบว่า นักศึกษาเพศชายมีค่าเฉลี่ยร้อยละที่ใกล้เคียงกับเพศหญิงในกลุ่มที่เชื่อแต่มีข้อสงสัย ในคติความเชื่อเรื่องสวรรค์และนรกสำหรับมนุษย์ทุกคนนั้นล้วนเป็นสิ่งที่สะท้อนแนวความคิดต่อเรื่องความเชื่อมาแต่โบราณ ไม่ว่าสิ่งใดก็ล้วนเป็นการให้คติความเชื่อเรื่องทำได้ดีและขึ้นสวรรค์ ทำชั่วได้ชั่วและลงนรกเช่นกันจริง สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (2530:72) กล่าวว่า ความเชื่อถือในพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และนอกจากนั้นคือ กรรมหรือบุญบาป ความดีความชั่วตลอดจนผลกรรม รวมไปถึงโลกนี้และโลกหน้า นรกสวรรค์ เป็นที่น่าสังเกตว่านรก สวรรค์มีจริงหรือไม่และไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นได้ด้วยตน

แต่ความเชื่อเหล่านี้ทางพระพุทธศาสนามีหลักฐานจากภาพตำนานเรื่องเล่าในมหาวาติ หรือเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับนรกสวรรค์ ที่มีการอ้างอิงจากตำนานเรื่องเล่าที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงสู่นรกเพื่อโปรดเปรตทุกคน และเสด็จขึ้นสวรรค์เพื่อโปรดเหล่าเทวดา เรื่องราวเหล่านี้ล้วนเป็นการสร้างความเชื่อตั้งแต่สมัยพุทธกาลว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ทุกคนตระหนัก

ในการทำกรรมดีและกรรมชั่ว และนำไปสู่การเวียนว่ายตายเกิดของมนุษย์ที่มาจากความเชื่อว่า ผลกรรมที่เกิดขึ้นนั้นจะเกิดขึ้นมาจากผลกรรมจากอดีตชาติทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติตนไปตามแนวทางตามหลักการทางศาสนาเพียงใด เหล่ามนุษย์ที่อยู่ในโลกปัจจุบันล้วนมีผลกรรมจากอดีตชาติ และอดีตชาติล้วนมีผลในปัจจุบัน

คติความเชื่อของนักศึกษาในสังคมปัจจุบันนั้นล้วนแสดงให้เห็นความเชื่อส่วนตนที่สะท้อนว่ามีความเชื่อต่อเรื่องของกรรมที่ตนเองกระทำขึ้น และภาพของการกระทำของแต่ละบุคคลที่ล้วนแต่มีจิตใจใฝ่ทั้งความดีและความเชื่อการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏนั้น เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า ภาพแต่ละภาพที่มนุษย์ทุกคนล้วนจะใฝ่หานั้นล้วนเป็นสิ่งที่มนุษย์ต่างจะต้องมีศรัทธาที่เกิดจากการกระทำทั้งสิ้น ความดีที่ล้วนเป็นการไถ่บาปสวรรค์ภูมิ แต่ไม่ได้คำนึงว่าสิ่งที่ตนกระทำนั้นอาจเป็นมลายาที่หลงใหลให้เกิดในนรกภูมิ

ข้อเสนอแนะ

จากผลของการวิจัยครั้งนี้ นักศึกษามีความเข้าใจและมีความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลว่าทำได้ดีทำชั่วได้ชั่วตามหลักการทางพระพุทธศาสนา แต่ยังคงเชื่ออย่างมีข้อสงสัยในผลของกรรมอยู่ จึงมีแนวทางดังนี้

1. สถาบันการศึกษาควรเอาผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการกำหนดรายวิชาในหลักสูตรที่เน้นสอนเรื่องความเชื่อเรื่องกรรม เพื่อให้นักศึกษาได้เกิดจิตสำนึกในการทำกรรมดี ละเว้นความชั่ว และผลของกรรม ว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ตระหนักถึงผลแห่งการกระทำว่าการทำดีทำให้ใจเป็นสุขและการทำชั่วทำให้ใจเป็นทุกข์ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น

2. ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่เป็นความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษากับวัด เช่น จัดกิจกรรมหรือนิทรรศการเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมตักบาตรวันพระ โครงการทัศนศึกษาวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

3. งานวิจัยชิ้นนี้สามารถเป็นแนวทางให้แก่ผู้สนใจศึกษาวิจัยเรื่องกรรมได้

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. (2531). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับสังคายนาในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช 2530. โรงพิมพ์การศาสนา. กรุงเทพมหานคร.

ขุนสรรพกิจโกศล. (2517). คู่มือการศึกษาอภิธรรมมัตถสังคหะ ปริจเฉท 5 วิถีมุตตลึงคหวิภาค เรื่องกรรมอารมณ์, กรุงเทพฯ : ศิวพร.

ปัทมา เอื้อรักษ์โฬาร. (2554). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมตามที่ปรากฏในคัมภีร์

พระพุทธศาสนากับคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมของ พระธรรมสิงหบุราจารย์ วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2531). กรรมตามนัยแห่งพุทธธรรม. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง.

พระธรรมธีรราชมหามุนี (วิลาส ญาณวโร). (2519). กรรมที่ป็นภาค 1 ตอน 1. โรงพิมพ์เลียงเชียงจงเจริญ. กรุงเทพมหานคร.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2546). พุทธธรรม ฉบับขยายความ พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2548). นรก-สวรรค์สำหรับคนรุ่นใหม่ และเชื่อกรรม-รู้กรรม-แก้กรรม. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.

พุทธทาสภิกขุ. (2537). เยาวชนกับศีลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 2), กรุงเทพฯ : ธรรมทาง.

-----, (2543). ค่ายธรรมบุตร. (พิมพ์ครั้งที่ 2), กรุงเทพฯ : ธรรมทาน.

-----, (2554). ลูกเทวดา. กรุงเทพฯ : ส่องแสง.